

DE VLAAMSE MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft:

- het ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van het omgevingshandhavingsprogramma, vermeld in artikel 16.2.2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en artikel 6.1.3 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening
- definitieve goedkeuring

Samenvatting

Het omgevingshandhavingsprogramma wordt middels een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering voorgelegd voor definitieve goedkeuring na advisering door de in artikel 16.2.2. DABM opgesomde adviesinstanties ten einde thans de vaststelling van het definitieve omgevingshandhavingsprogramma door de Vlaamse Regering te bekomen.

Het omgevingshandhavingsprogramma is de opvolger van het handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening van 18 november 2015 en het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 van 22 april 2016, en geeft richting aan het Vlaamse omgevingshandhavingsbeleid van de volgende jaren.

Het omgevingshandhavingsprogramma bevat de strategische en operationele beleidsdoelstellingen en beleidsprioriteiten voor een gewestelijk geïntegreerd en afgestemd omgevingshandhavingsbeleid. De bijlagen bij het programma bevatten de documenten waarnaar in dit programma wordt verwezen, alsook de verwijzing naar de bundeling van de individuele meerjaren handhavingsprioriteiten van de handhavingsinstanties en aanbevelingen over omgevingshandhaving voor de lokale besturen.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD

Dit ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreft het beleidsveld omgeving en natuur.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Op 21 oktober 2022 heeft de Vlaamse Regering het voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van het omgevingshandhavingsprogramma, vermeld in artikel 16.2.2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en artikel 6.1.3 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, principieel goedgekeurd en de Vlaamse minister, bevoegd voor Handhaving en Justitie, Omgeving, Energie en Toerisme gelast over het ontwerp van omgevingshandhavingsprogramma advies in te winnen van de adviesraden Minaraad, SARO en SERV en de koepels VVSG en Vlinter (VR 2022 2110 DOC.1132).

De Minaraad, SARO en SERV verleenden op 28 november 2022 een advies door hen vastgesteld op resp. 23 november (SARO), 24 november (Minaraad) en 28 november (SERV).

De VVSG en Vlinter verleenden een gezamenlijk advies op 1 december 2022 zoals goedgekeurd door het Dagelijks Bestuur op 30 november 2022 en onder voorbehoud van goedkeuring door de Raad van Bestuur op 21 december 2022.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

Het ontwerp van omgevingshandhavingsprogramma wordt middels een ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering voorgelegd voor definitieve goedkeuring na advisering door de in artikel 16.2.2. DABM opgesomde adviesinstanties ten einde thans de vaststelling van het definitieve omgevingshandhavingsprogramma door de Vlaamse Regering te bekomen.

Er is advies gevraagd over het ontwerp van omgevingshandhavingsprogramma (die gaat als bijlage 1 bij het ontwerp van besluit) en de bijlagen bij het programma (die gaan als bijlage 2 bij het ontwerp van besluit)

Het omgevingshandhavingsprogramma is de opvolger van het handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening van 18 november 2015 en het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 van 22 april 2016, en geeft richting aan het Vlaamse omgevingshandhavingsbeleid van de volgende jaren.

De opdracht voor de Vlaamse regering tot opmaak van een omgevingshandhavingsprogramma en de daarbij te volgen procedure is vastgelegd in het decreet van 26 februari 2021 tot wijziging van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening, wat betreft de opheffing van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu en de overheveling van taken inzake omgevingshandhaving (*B.S.* 23 maart 2021).

Het omgevingshandhavingsprogramma bevat de strategische en operationele beleidsdoelstellingen en beleidsprioriteiten voor een gewestelijk geïntegreerd en afgestemd omgevingshandhavingsbeleid. De bijlagen bij het programma bevatten de documenten waarnaar in dit programma wordt verwezen, alsook de verwijzing naar de bundeling van de individuele meerjaren handhavingsprioriteiten van de handhavingsinstanties en aanbevelingen over omgevingshandhaving voor de lokale besturen.

De opmaak ging van start in november 2020.

Het omgevingshandhavingsprogramma houdt o.a. rekening met de aanbevelingen van de Onderzoekscommissie PFAS-PFOS (verslag van 28 maart 2022, *Parl.St.* VI.Parl.. 844 (2021-2022)) en de

resultaten van de systeemaudit inzake handhaving die liep bij Audit Vlaanderen (Ontwerprapport 'Systeemaudit Handhaving milieuhygiëne', Audit Vlaanderen, 3 juni 2022).

Thans kan het definitieve omgevingshandhavingsprogramma worden voorgelegd aan de Vlaamse regering voor de vaststelling.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1. Dit artikel betreft de vaststelling van het omgevingshandhavingsprogramma.

Artikel 2. Dit artikel stelt dat het omgevingshandhavingsprogramma in werking treedt op datum van publicatie.

Artikel 3. Dit artikel betreft een uitvoeringsbepaling.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

Voorliggend ontwerp met het aldus aangepaste omgevingshandhavingsprogramma met bijlagen heeft geen andere weerslag op de begroting, het personeelskader en de personeelsbudgetten van de Vlaamse Gemeenschap of op de lokale besturen dan de weerslag aangegeven in de nota aan de leden van de Vlaamse Regering bij het op 21 oktober 2022 goedgekeurde voorontwerp.

4. ADVIEZEN VAN DE ADVIESRADEN EN KOEPELS

Het advies van de adviesraden MinaRaad, SARO en SERV (consensusadvies) en de lokale koepels VVSG en Vlinter (gezamenlijk advies) werden bekomen op resp. 28 november en 1 december 2022. Zij gaan in bijlage.

Naar aanleiding van deze adviezen zijn volgende doorgevoerde aanpassingen opgenomen in het omgevingshandhavingprogramma en de bijlagen :

Onder SD 2 – OD 1 wordt verduidelijkt dat het bindend karakter van het programma noodzaakt dat de doorwerking van de prioriteiten concreet en tastbaar wordt gemaakt. (MinaRaad/SARO/SERV – punt 12). Hierbij wordt ook benadrukt dat de gewestelijke handhavingsactoren zicht moeten krijgen op elkaars acties op het terrein om het gecoördineerd handelen te versterken (MinaRaad/SARO/SERV – punt 22).

Wat het bindend karakter betreft nog het volgende. Het omgevingshandhavingsprogramma wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering die de politieke verantwoordelijkheid draagt voor de inhoud en de uitvoering ervan. Voor de gewestelijke handhavers is het handhavingsprogramma een beleidsdocument dat voor hen bindend is, in die zin dat het uitgaat van een hiërarchisch hogere instantie en loyaal moet uitgevoerd worden. Hoe de gestelde prioriteiten zullen doorwerken wordt gededuid in SD 1 – OD 1 (pag. 7 van het programma) en is voor elke individuele actor uiteraard ook afhankelijk van de inhoud en de omvang van diens bevoegdheden.

Onder SD 2 – OD 1 wordt inzake de bezorgdheid rond de capaciteit bij de handhavingsactoren (MinaRaad/SARO/SERV – punt 11) verduidelijkt dat het personeelsbeleid, middelen en inzet van

instrumenten afgestemd moet zijn op de verwachte taakstelling om de prioriteiten ten volle te realiseren. In uitvoering van het programma is als actie voorzien dat men tot een geconsolideerd beeld van de bestaande omgevingshandhavingscontext moet komen door transparant de cijfermatige gegevens kenbaar te maken.

Onder SD 2 – OD 4 is verduidelijkt dat in toetreding tot KVH via een implementatiedecreet wordt voorzien zoals opgenomen in de BBT 2023 (VVSG/Vlinter – punt 3 en MinaRaad/SARO/SERV – punt 23).

Onder SD 3 – OD 3 is de opzet om een gedeelte van de inkomsten uit bestuurlijke beboeting te besteden aan maatregelen ter ondersteuning van een sterkere lokale handhaving, expliciet als actie opgenomen, naast de decretale regeling m.b.t. tot de terugvloeï van inkomsten uit herstel naar de gemeenten. Het opleggen en innen van een bestuurlijke geldboete is decretaal exclusief voorbehouden aan de gewestelijke overheid. Om de inkomsten uit beboeting te laten terugvloeïen wordt voorzien in flankerende maatregelen of subsidiëring (VVSG/Vlinter – punt 2 en MinaRaad/SARO/SERV – punt 17).

Onder SD 3 – OD 4 wordt het klachtensysteem gekoppeld aan het digitaliseringssysteem zoals aangepast onder SD 4 – OD 2 (zie hiernavolgend punt 9).

Onder SD 4 – OD 2 wordt de koppeling gemaakt tussen de noodzakelijke digitalisering voor omgevingshandhaving en het in ontwikkeling zijnde Vlaams handhavingsplatform, een sectoroverschrijdend platform, opgezet vanuit Vlaamse handhaving. De mogelijkheden van het systeem komen tegemoet aan de de vraag om zicht te hebben op acties van handhavingsinstanties op het grondgebied en oog te hebben voor de rechten van burgers en bedrijven (VVSG/Vlinter – punt 4 en MinaRaad/SARO/SERV – punt 22).

Over een aantal aandachtspunten die geen aanleiding geven tot een aanpassing, wordt bijkomend nog volgende toelichting gegeven :

1. Het advies van de MinaRaad/ SARO/ SERV (punt 10) verwijst naar de decreetbepaling dat er aanbevelingen kunnen worden toegevoegd over handhaving op gemeentelijk en provinciaal niveau. Een bevraging werd georganiseerd bij zowel gemeentes als provincies, lokale politie en intergemeentelijke verenigingen om te peilen naar het handhavingsbeleid van deze lokale handhavingsactoren. Gezien de gemeentes een grote rol hebben in het toezicht op het terrein van hun gemeente, en deze in de bevraging aangaven nood te hebben aan ondersteuning voor het organiseren van handhaving door het gewest, werd ervoor gekozen om in het OHHP aanbevelingen te formuleren specifiek gericht naar de gemeentes omdat zij, naast de ondersteuning die het gewest in de komende jaren zal voorzien, zelf ook sleutels in handen hebben om hun handhaving te organiseren. Provincies, net als intergemeentelijke verenigingen, kunnen zich weliswaar organiseren om de gemeentes bijkomend te ondersteunen in de uitvoering van deze aanbevelingen. De provincies en de gemeentes zijn bovendien vertegenwoordigd in het Forum OHH en kunnen van daaruit insteek geven voor het beleid.

2. Inzake de opmerkingen van VVSG/Vlinter (punt 1) en MinaRaad/SARO/SERV (punt 11) over de impact op lokale besturen wordt nog aangestipt dat de handhavingsopdrachten voor deze niveaus decretaal zijn bepaald in het DABM en de VCRO en de invulling ervan in principe reeds deel uitmaakt van hun werking en hun verantwoordelijkheden. Het is inderdaad zo dat deze aanbevelingen een effectieve, efficiënte, coherente en rechtmatige handhaving op deze niveaus willen stimuleren en dat de implementatie ervan in hun werking zeer wenselijk is. Het omgevingshandhavingsprogramma doet derhalve aanbevelingen inzake mogelijke optimalisaties bij de uitvoering van hun handhavingsopdrachten zonder dat dit zelf een beslissing inhoudt. De impact zal zeer concreet voor elk bestuur individueel dienen nagegaan en beslist te worden. Het effectief opnemen van de aanbevelingen op het lokale niveau is aan de beslissing van deze overheden zelf overgelaten. Ook is

het zo dat bij sommige individuele besturen bepaalde aanbevelingen reeds in hun reguliere werking is opgenomen.

3. De aandacht van de MinaRaad/SARO/SERV (punt 13) voor de verankering van rechten van derden belanghebbenden in bestuurlijke procedures is niet onbelangrijk, maar kan geen plaats vinden in dit omgevingshandhavingsprogramma nu dit enkel gericht is op de omgevingsmaterie. De keuzes inzake het uitwerken van een passende regeling voor het betrekken van derden belanghebbenden in het bestuurlijke handhavingstraject maken bijvoorbeeld deel uit van het regelgevingstraject rond het kaderdecreet Vlaamse Handhaving.

4. De MinaRaad/SARO/SERV (punt 14) verwijst naar de meerdere aanbevelingen van de PFOS-PFAS commissie. De aanbevelingen zorgden voor verdere verfijning van het omgevingshandhavingsprogramma, evenwel loopt daarnaast een apart traject voor de opvolging van deze aanbevelingen samen met het beleidsdomein WVG (AZG), waar de specifieke acties concreet in zijn opgenomen. In een rapporteringsdocument zal per thema en per aanbeveling de voortgang van de aanbevelingen gerapporteerd worden. De fiches in het rapporteringsdocument bevatten een meer uitgebreide uiteenzetting over de inhoud van de verschillende aanbevelingen, hoe deze aangepakt worden, eventuele knelpunten, en een stand van zaken. Deze concrete acties en de rapportering hierover worden dus niet nogmaals opgenomen in het omgevingshandhavingsprogramma.

5. Het advies van de MinaRaad/SARO/SERV (punt 18 en 19) vragen om bij de evaluatie en rapportering oog te hebben voor opgemerkte evoluties.

6. Het advies van VVSG/Vlinter (punt 4) vraagt om de lokale handhavingsinstanties van in het begin bij de opbouw van het Vlaams handhavingsplatform te betrekken. Zij hebben even goed nood aan een dergelijk platform, onder andere om beter zicht te krijgen op de acties van andere handhavingsinstanties op hun grondgebied. In het advies van de MinaRaad/SARO/SERV (punt 21) wordt de vraag naar timing gesteld en aandacht voor gebruiksgerichtheid, interoperabiliteit en de rechten van burgers en bedrijven.

7. Het advies van MinaRaad/SARO/SERV (punt 24) verwijst naar de noodzaak tot alignering van het Omgevingshandhavingsprogramma met de vereisten van art. 20 van het voorstel van herziene Richtlijn Milieustrafrecht (voorstel van december 2021) dat een verplichting tot programmering (strategie) voorziet en de inhoud ervan oplegt. Evenwel is dit voorstel momenteel nog voorwerp van bespreking en zijn de teksten dus nog niet finaal. Na het van kracht worden van de herziene Richtlijn Milieustrafrecht in de toekomst, zullen de vereisten inzake programmering hun doorwerking vinden in een volgend omgevingshandhavingsprogramma.

5. VERDER TRAJECT

Op basis van het ontwerp van omgevingshandhavingsprogramma en de bekomen adviezen wordt thans het definitieve omgevingshandhavingsprogramma voorgelegd aan de Vlaamse Regering voor vaststelling. Voorliggend ontwerp van besluit alsook de bijlagen wordt na definitieve goedkeuring overgemaakt voor publicatie in het Belgisch Staatsblad.

5. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar goedkeuring te geven aan het bijgaande ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van het omgevingshandhavingsprogramma, vermeld in artikel 16.2.2 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid en artikel 6.1.3 van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening;

2° de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme te gelasten het voormelde besluit van de Vlaamse Regering te laten publiceren in het Belgisch Staatsblad.

De Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme,

Zuhal DEMIR

Bijlagen :

- het definitief goed te keuren ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering, met inbegrip van de 2 bijlagen (bijlage 1 : omgevingshandhavingsprogramma en bijlage 2 : de bijlagen bij het programma)
- het advies van MinaRaad, SARO en SERV van 28 november 2022
- het advies van VVSG en Vlinter van 1 december 2022